

Antoine Lipkens (1782-1847)

Lipkens, Antoine, geb. Maastricht 1 januari 1782, opleiding in mathematische studiën Maastricht en daarna studeerde hij polytechnique in Parijs, werd leraar aan een school voor landmeters te Montbrison (1802), ingenieur-hoofdlandmeter departement Loire 1803, daarna ook te Bourges en Foix, alwaar hij bij het binnendringen van de Verenigde Engels-Spaanse legers door generaal Lafitte werd aangesteld als hulppofficier der genie. Bij de herwinning van onze onafhankelijkheid in 1813 werd Lipkens hoofd van de brigade, die de grens tussen de Nederlanden en Frankrijk uit moest bakenen. Vervolgens werd hij ingenieurverificateur van het kadaster te Luxemburg. Hij kon goed onderwijzen in de landmeetkunde en werd, hoewel protestant, gevraagd leraar natuurkunde te worden aan het rooms-katholieke atheneum te Luxemburg. Hij was uitvinder van het spiegelkruis: een klein cilindervormig toestel met twee boven elkaar geplaatste spiegels. Kijkend in de spiegels zag de landmeter de jalons: rood-witte meetstokken die in het terrein werden geplaatst door een helper. Hoofdingenieur van het kadaster van het koninkrijk Nederland vanaf 8 december 1826, raadadviseur der octrooien bij het ministerie te Brussel 1829, directeur van een school voor kunsten en wetenschappen (Arts et métiers). In 1830 week hij uit naar de Noordelijke Nederlanden en vestigde zich te Den Haag en werd raadadviseur bij het ministerie van financiën. Hij haalde een standaardmeter vanuit Parijs naar Delft en werd daarna benoemd tot hoofdinspecteur der maten en gewichten. Hij werd uitgezonden naar Engeland om kennis te nemen van onderzeese torpedie. Hij vond een soort duikerschip uit waarmee je op willekeurige diepte in het water kon bewegen en enige uren aldaar kon leven en zo vijandelijke schepen aan kon vallen en vernielen. Het geheim hiervan vertrouwde hij alleen toe aan Prins Frederik en zijn vriend Uylenbroek. Lid van de commissie van toezicht en beheer van de droogmaking van de Haarlemmermeer vanaf 1840. In 1841 benoemd tot Staatsraad in buitengewone dienst en was commandeur der orde van de Nederlandse Leeuw en Russische Ridder in de orde van Sint Stanislaus. Op zijn aandringen, besloot koning Willem II tot oprichting van de Delftsche Academie, de latere TU Delft, die op 4 januari 1843 werd geopend en werd eerste directeur van deze Koninklijke Academie te Delft 1842-1846, op 1 september 1846 nam hij wegens gezondheidsredenen zijn ontslag. In deze periode ontwikkelde hij een rekenmachine waarmee men kon optellen, aftrekken en vermenigvuldigen. Maar omdat hij geen goede wijze voor de bewerking van een deling kon vinden vernietigde hij het apparaat, overl. Warmond 15 december 1847, zoon van Antonie Lipkens en Maria Voskuil. Hij huwde vóór 1797 Catharina Cecilie Delahaye, geb. Rouen (Frankrijk) in 1787, overl. Maastricht 10 juni 1849.

Lit.:

- H. Baudet, De lange weg naar de Technische Universiteit Delft, blz. 146, 145.
- Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek deel 2, blz. 823-826
- Biografisch Woordenboek der Nederlanden, van der Aa deel 11, blz.502-503

Afbeelding:

- Collectie Museum Het Prinsenhof, inv. nr. 74288.